

«Χρήση ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης από μαθητές Γυμνασίου»

Τάνια Λαμπροπούλου¹, Μιχάλης Κολεϊδης²

¹ Καθηγήτρια πληροφορικής, 6^ο Γυμνάσιο Καβάλας
tanialam@sch.gr

² Καθηγητής πληροφορικής, 6^ο Γυμνάσιο Καβάλας
mikoleidis@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στα πλαίσια του μαθήματος για τις χρήσεις του Διαδικτύου και με αφορμή την ημέρα «Ασφαλούς Διαδικτύου», διεξήχθη έρευνα σε 97 μαθητές, ηλικίας 14-15 ετών, της Γ' τάξης του 6^{ου} Γυμνασίου Καβάλας, τον Φεβρουάριο 2009. Σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση των προβλημάτων που πηγάζουν από την χρήση ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης καταγράφοντας και αξιολογώντας προσωπικές εμπειρίες και απόψεις των μαθητών σε ερωτηματολόγια που κατασκευάστηκαν ειδικά για αυτή την έρευνα. Από τα 42 αγόρια (43%) και 55 κορίτσια (57%) που απάντησαν, το 85% επισκέπτεται ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης και το 69% έχει δικό του προφίλ. Αναφορικά με τη χρονική διάρκεια της επίσκεψης, καταγράφηκε ένα 18% που επισκέπτεται αυτές τις ιστοσελίδες πάνω από 21 ώρες την εβδομάδα, χρονικό διάστημα που πλησιάζει τον εθισμό, με τα κορίτσια να εμφανίζουν μεγαλύτερο ποσοστό (23%) έναντι των αγοριών (12%). Επίσης πολλά παιδιά εμφανίζουν ένα πολύ μεγάλο ποσοστό «φίλων» (>200), ενώ οι λόγοι που επισκέπτονται αυτές τις ιστοσελίδες είναι κυρίως «για πλάκα» ή ανάγκη επαφής. Παραπάνω από τους μισούς μαθητές (51%) πιστεύουν ότι υπάρχει πρόβλημα προστασίας προσωπικών δεδομένων, ενώ στο ερώτημα αν βρέθηκαν αντιμετώποι με υβριστικά και άσεμνα σχόλια και πως το αντιμετώπισαν, το 25% απάντησε θετικά και στην πλειοψηφία τους το ανταπόδωσαν. Ανησυχητικό είναι επίσης το γεγονός, ότι το 59% των παιδιών εμφανίζεται να μην γνωρίζει επίσημους φορείς που μπορεί να απευθυνθεί στις παραπάνω περιπτώσεις. Στο ερώτημα δε αν γνωρίζουν οι γονείς τους για την συγκεκριμένη ενασχόληση, το 60% αναφέρει ότι οι γονείς τους το γνωρίζουν, όμως μόλις το 4% συζητάει «πολύ» μαζί τους και οι υπόλοιποι «λίγο» (35%) ή «καθόλου» (49%). Συμπερασματικά ορισμένα συμπτώματα των παιδιών πρέπει να προβληματίζουν τους γονείς οι οποίοι πρέπει να καθοδηγούν τα παιδιά, ενώ ο ρόλος των εκπαιδευτικών είναι όχι μόνο να εφοδιάζουν με δεξιότητες και γνώσεις τους μαθητές, αλλά πρωτίστως να ενημερώνουν και να ευαισθητοποιούν μαθητές αλλά και γονείς.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, ασφαλές διαδίκτυο, προστασία προσωπικών δεδομένων, εκφοβισμός μέσω Διαδικτύου (cyberbullying).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Διαδίκτυο έχει κατακτήσει διεθνώς υψηλή θέση στον τομέα της ενημέρωσης, της ψυχαγωγίας και της επικοινωνίας. Την τελευταία κυρίως δεκαετία άρχισε η μελέτη σε διεθνές επίπεδο της παθολογικής χρήσης του διαδικτύου από τον άνθρωπο (Smith *et al.*, 2008, Clarke, 2009, Siomos *et al.*, 2008). Οι επιδράσεις στη σωματική υγεία της πολύωρης έκθεσης στην οθόνη και του καθιστικού τρόπου ζωής, ο εθισμός στο διαδίκτυο, η υπερβολική ενασχόληση παιδιών και εφήβων με τα διαδικτυακά παιχνίδια και τις ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης και η ανάδυση νέου τύπου αντικοινωνικών συμπεριφορών που εκφράζονται με την παρενόχληση, τον εκφοβισμό, το ηλεκτρονικό έγκλημα και τις αυτοκτονίες στο διαδίκτυο αποτελούν ένα νέο πεδίο έρευνας στη αρχή της ψηφιακής εποχής.

Τα ερωτήματα που συνήθως δημιουργούνται είναι το κατά πόσο είναι αποκομμένος από τον έξω κόσμο ο έφηβος που είναι καθηλωμένος στην οθόνη του Η/Υ, αν αλλάζει το νόημα των λέξεων «φίλος» και «φιλία», τις αιτίες που οδηγούν αλλά και τις ανάγκες που ικανοποιούν οι έφηβοι που μένουν όλο και πιο πολύ κλεισμένοι μέσα στο σπίτι, «σερφάροντας» στον «παιδότοπο» του Διαδικτύου. Αυτή η διαδικασία κάνει συνήθως τους γονείς να αισθάνονται ήσυχοι γιατί τα παιδιά τους δεν εκτίθενται στους κινδύνους του έξω κόσμου. Είναι όμως και ασφαλείς; Διασκέδαση, ανάγκη επαφής και επικοινωνίας αλλά και έλλειψη χρόνου οδηγούν σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης (κυρίως «Facebook», «Hi5» και «myspace»). Γνωρίζουν οι γονείς για αυτές τις εμπειρίες των παιδιών; Πόσο συζητάνε μαζί τους τα παιδιά; Δέχθηκαν υβριστικά ή άσεμνα μηνύματα και πως το αντιμετώπισαν; Σε ποιον να απευθυνθούν; Τίθεται θέμα προστασίας προσωπικών δεδομένων;

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να προσπαθήσει να δώσει απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα και να διερευνήσει τα προβλήματα που πηγάζουν από την κακή χρήση του Διαδικτύου καταγράφοντας και αξιολογώντας προσωπικές εμπειρίες και απόψεις των μαθητών της Γ' τάξης ενός Γυμνασίου μιας μικρής σχετικά πόλης, της Καβάλας.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Στα πλαίσια του μαθήματος για τις χρήσεις του διαδικτύου και με αφορμή την ημέρα «Ασφαλούς Διαδικτύου», διεξήχθη έρευνα στους μαθητές της Γ' τάξης του 6ου Γυμνασίου Καβάλας (ηλικίες 14-15 ετών), τον Φεβρουάριο 2009. Αφού προηγήθηκε ενημέρωση των μαθητών για τα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν από τη κακή χρήση του διαδικτύου και των ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης, έγινε συζήτηση για τις εμπειρίες τους από τη χρήση τέτοιων ιστοσελίδων και ειδικότερα για τα «Facebook», «Hi5» και «myspace». Στη συνέχεια κατασκευάστηκε ερωτηματολόγιο, με κλειστού τύπου ερωτήσεις, με στόχο την διερεύνηση των προβλημάτων που πηγάζουν από την κακή χρήση του Διαδικτύου, μέσα από την καταγραφή και αξιολόγησή προσωπικών εμπειριών. Επιπλέον θα υπήρχε η δυνατότητα να αναφερθεί και η άποψη των μαθητών για θέματα προστασίας προσωπικών δεδομένων ή ιστοσελίδων ενημέρωσης και καταγγελίας περιπτώσεων εκφοβισμού μέσω του διαδικτύου

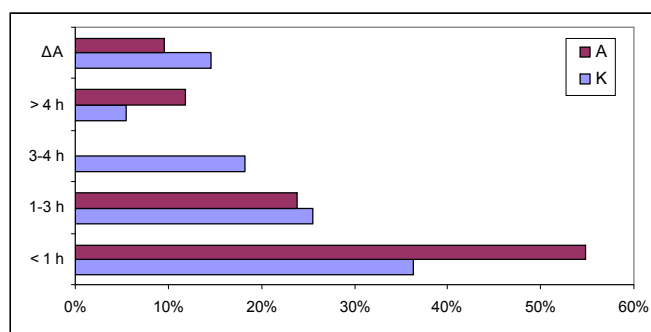
(cyber bullying). Οι οδηγίες που δόθηκαν ήταν το ερωτηματολόγιο να συμπληρωθεί στο σχολείο (κατά τη διάρκεια μιας διδακτικής ώρας), η συμμετοχή να είναι εθελοντική και ανώνυμη, ανεξαρτήτως αν κάποιος είχε ή όχι προφίλ σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, ενώ αποφασίστηκε να αποκλειστεί η υπηρεσία «msn» καθώς θεωρήθηκε ότι δεν ανήκει στην παραπάνω κατηγορία ιστοσελίδων.

Οι ερωτήσεις αφορούσαν, το χρόνο που αφιερώνουν στην επίσκεψη των παραπάνω ιστοσελίδων, τους διαδικτυακούς «φίλους» που αποκτούν, το λόγο που επιλέγουν αυτή την υπηρεσία, αν έχουν εντοπίσει προκλητικό ή άσεμνο περιεχόμενο, αν δέχτηκαν ενοχλητικά ή υβριστικά ή άσεμνα σχόλια και πως το αντιμετώπισαν, αν θεωρούν ότι υπάρχει πρόβλημα προστασίας προσωπικών δεδομένων και κατά πόσο το γνωρίζουν και κατά πόσο το συζητούν με τους γονείς τους. Επίσης ρωτήθηκαν, αν γνωρίζουν επίσημες ιστοσελίδες ή φορείς που μπορούν να απευθυνθούν στην περίπτωση που οι ίδιοι θα έπεφταν θύμα εκφοβισμού ή πάσης φύσεως παρενόχλησης.

Η καταχώρηση και επεξεργασία των δεδομένων έγινε με την χρήση του προγράμματος Excel. Τα ποσοστά των δυο φύλων συγκρίθηκαν στατιστικά με ανάλυση χ^2 .

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

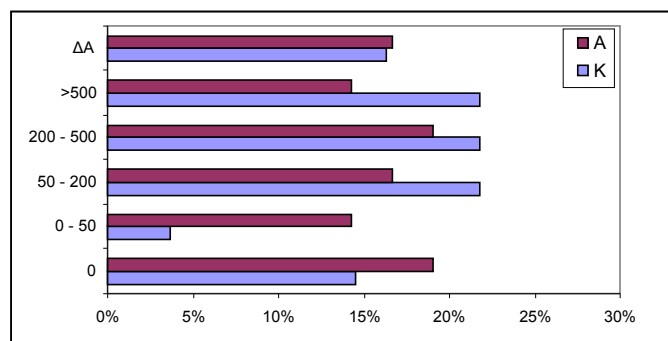
Στο ερωτηματολόγιο απάντησαν 97 μαθητές, 42 αγόρια (43%) και 55 κορίτσια (57%). Η διαφορά από την θεωρητική αναλογία δεν ήταν στατιστικά σημαντική ($\chi^2= 1,74$, $p>0,05$). Από αυτούς επισκέπτεται ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης το 85%. Όσον αφορά τη χρονική διάρκεια της επίσκεψης αυτών των ιστοσελίδων το 45% απάντησε λιγότερο από 1 ώρα ημερησίως, ήπια δηλαδή χρήση, το 25% 1-3 ώρες, μέτρια δηλαδή χρήση, ενώ καταγράφηκε ένα 10% που επισκέπτεται αυτές τις ιστοσελίδες 3-4 ώρες (21-28 εβδομαδιαίως) και ένα 8% πάνω από 4 ώρες την ημέρα, δηλαδή περισσότερες από 28 ώρες την εβδομάδα. Όσο αφορά διαφορές στα δυο φύλα τα αγόρια εμφάνισαν μεγαλύτερο ποσοστό ήπιας χρήσης (55% έναντι 36% των κοριτσιών), ενώ τα κορίτσια μεγαλύτερο ποσοστό υπερβολικής χρήσης (>3 ώρες ημερησίως ή >21 ώρες εβδομαδιαίως: 23% έναντι 12% των αγοριών) (Σχήμα 1).

Σχήμα 1: Χρόνος που αφιερώνεται στις ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης (h= ώρες, A=αγόρια, K=κορίτσια, ΔΑ=δεν απαντώ).

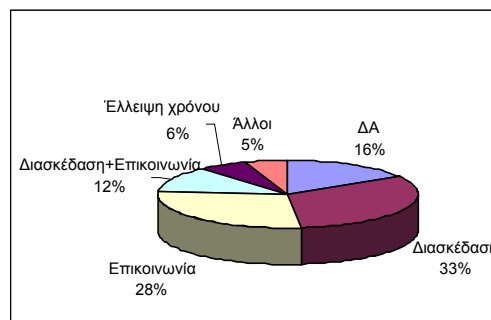
Στο ερώτημα αν έχουν δημιουργήσει προσωπική σελίδα σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης το 69% απάντησε ότι έχει δικό του προφίλ με ποσοστά για αγόρια και κορίτσια 71% και 67% αντίστοιχα.

Όσο αφορά τους διαδικτυακούς «φίλους» που αποκτούν, εμφανίζεται ένα πολύ μεγάλο ποσοστό «φίλων» (60% στις κατηγορίες 50-200, 200-500 και >500). Στο ερώτημα αυτό παρουσιάζεται και διαφοροποίηση μεταξύ αγοριών και κοριτσιών καθώς τα αγόρια εμφανίζουν μεγαλύτερο ποσοστό στην χαμηλή κατηγορία (0-50: 14% έναντι μόνο 4% των κοριτσιών), ενώ τα κορίτσια στις υψηλές κατηγορίες (50-200, 200-500 και >50), όπου το ποσοστό φτάνει το 66% έναντι 50% των αγοριών (Σχήμα 2).

Σχήμα 2: Διαδικτυακοί «φίλοι» στις ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης (Α=αγόρια, Κ=κορίτσια).

Αναφορικά με το λόγο που επιλέγουν αυτές τις υπηρεσίες το 45% των μαθητών αναφέρει ότι το κάνει γιατί διασκεδάζει, «κάνει πλάκα» ή «χαβαλέ», το 40% καλύπτει ανάγκες επαφής και επικοινωνίας, ενώ το 6% λόγω έλλειψης χρόνου για άλλες δραστηριότητες (Σχήμα 3). Μικρή διαφοροποίηση μεταξύ αγοριών και κοριτσιών παρουσιάζεται μόνο στην κατηγορία «διασκέδαση», όπου τα αγόρια εμφανίζουν αυξημένο ποσοστό (36% έναντι 29% των κοριτσιών).

Σχήμα 3: Λόγοι που οι μαθητές επιλέγουν τις ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης.

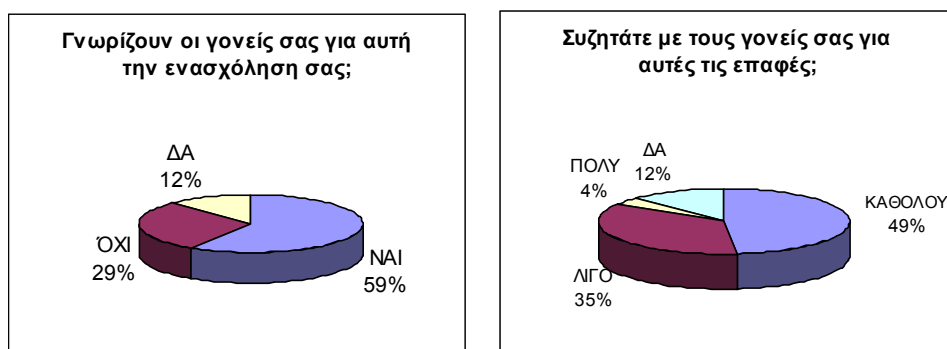
Οι μισοί περίπου (44%) θεωρούν το περιβάλλον ωραίο/φιλικό και 1 στους 3 προκλητικό και κάποιες φορές άσεμνο ή απειλητικό. Παραπάνω από τους μισούς μαθητές (51%) πιστεύουν ότι υπάρχει πρόβλημα προστασίας προσωπικών δεδομένων. Το ποσοστό μάλιστα αυτό είναι υψηλότερο στα

κορίτσια (56% έναντι 43% των αγοριών). Φωτογραφίες αλλά και άλλου τύπου πληροφορίες παραποιούνται ή τις εκμεταλλεύονται άλλοι, ακόμα και με οικονομικό όφελος. Γι' αυτό το λόγο το 40% αποφεύγει να «ανεβάζει» προσωπικά δεδομένα ή λέει ότι μπορεί να αποκρύπτει αυτά που θέλει.

Το ερώτημα βέβαια που απασχολεί κυρίως τους ενήλικες είναι σε ποιο βαθμό τα παιδιά βρέθηκαν αντιμέτωπα με ενοχλητικά, υβριστικά ή άσεμνα σχόλια και πως το αντιμετώπισαν. Στην παρούσα μελέτη, το 25% απάντησε θετικά και παραδέχτηκε πως ένοιωσε άσχημα και αγνόησε το μήνυμα ή διέγραψε τον αποστολέα του μηνύματος, αλλά στην πλειοψηφία του το ανταπόδωσε. Αξιοσημείωτο είναι μάλιστα ότι δεν εμφανίζεται διαφοροποίηση μεταξύ των δυο φύλων (αγόρια 26%, κορίτσια 24%). Όσο για αυτούς που απάντησαν αρνητικά (60%), τονίζει «όχι ακόμη...».

Όσο αφορά επίσης το ερώτημα σχετικά με πόσο γνωρίζουν φορείς ή ιστοσελίδες που μπορούν να απευθυνθούν στις παραπάνω περιπτώσεις, το 59% των παιδιών (αγόρια 55%, κορίτσια 58%) εμφανίζεται να μην γνωρίζει επίσημους φορείς ή ιστοσελίδες.

Τα τελευταία ερωτήματα αφορούσαν τη σχέση των γονιών με τα παιδιά όσο αφορά το διαδίκτυο. Στο ερώτημα αν γνωρίζουν οι γονείς σας για την συγκεκριμένη σας ενασχόληση και πόσο συζητάτε μαζί τους, το 60% αναφέρει ότι γνωρίζουν οι γονείς τους γι' αυτές τις επαφές, όμως μόλις το 4% συζητάει «πολύ» μαζί τους. Ενώ το υπόλοιπο 85% συζητά με τους γονείς «καθόλου» (49%) ή «λίγο» (35%) (Σχήμα 4). Στο ερώτημα αυτό αξιοσημείωτη είναι η διαφορά μεταξύ αγοριών και κοριτσιών καθώς τα αγόρια εμφανίζουν ένα πολύ μεγάλο ποσοστό αρνητικών απαντήσεων. Το 45% αναφέρει πως οι γονείς τους δεν γνωρίζουν αυτή τη δραστηριότητα, έναντι μόλις 16% των κοριτσιών, ενώ το 60% αναφέρει πως δεν συζητά «καθόλου» με τους γονείς για το θέμα αυτό, έναντι 40% των κοριτσιών.

Σχήμα 4: Σχέση των μαθητών με τους γονείς όσο αφορά τη χρήση ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Στην παρούσα έρευνα το ποσοστό των παιδιών που επισκέπτεται ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης είναι αρκετά υψηλό, καθώς σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησε το Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, το 73% των παιδιών ηλικίας 10-15 ετών κάνει χρήση του

Διαδικτύου ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στο γενικό πληθυσμό ηλικίας 16-74 ανέρχεται σε 30% (Ενημερωτικό δελτίο safeLine, 2010). Αντίστοιχα αποτελέσματα όσο αφορά την χρήση του διαδικτύου (85%) όμως βρέθηκαν και σε επιδημιολογική έρευνα που διενεργήθηκε στον μαθητικό πληθυσμό της Κώ (Φισούν, 2009).

Όσον αφορά τη χρονική διάρκεια της επίσκεψης αυτών των ιστοσελίδων καταγράφηκε ένα υψηλό ποσοστό (18%) με περισσότερες από 21 ώρες την εβδομάδα. Τα παιδιά που ανήκουν σε αυτό το ποσοστό μπορεί να χαρακτηριστούν ότι πλησιάζουν στον εθισμό, καθώς σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησε η Μονάδα Εφηβικής Υγείας της Β' Παιδιατρικής Κλινικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, χρήση του διαδικτύου για περισσότερο από 20 ώρες την εβδομάδα θεωρείται ως κατάσταση πριν τον εθισμό (safeLine, 2010). Τα ποσοστά της παρούσας μελέτης είναι ιδιαίτερα ανησυχητικά αν συγκριθούν με τα αποτελέσματα της παραπάνω έρευνας όπου ποσοστό 8% έκανε χρήση για περισσότερο από 20 ώρες την εβδομάδα ενώ ποσοστό 12,8% παρουσίαζαν περιοδικά ή συχνά προβλήματα κατάχρησης (κατάσταση πριν τον εθισμό). Συγκρίνοντας με άλλα βιβλιογραφικά δεδομένα, το ποσοστό εθισμού στο διαδίκτυο ανέρχονταν σε 8% σε έφηβους χρήστες της Θεσσαλίας (Σιωμας, 2008) και 15% σε έφηβους χρήστες της Χίου (Κυπαρίσση, 2009), ενώ μόνο 1% σε έφηβους της Αθήνας (Tsitsika, 2009). Επιβεβαιώνεται λοιπόν και από αυτή την έρευνα ότι τα παιδιά της επαρχίας έχουν υψηλότερη τάση εθισμού στο διαδίκτυο. Όσον αφορά τα δυο φύλα, παρόμοια αποτελέσματα με την παρούσα έρευνα αναφέρει και ο Παπάνης (2008) χαρακτηρίζοντας πιο «ακραία» τη χρήση των κοριτσιών, δηλαδή είτε χρησιμοποιούν το «Facebook» πολλές ώρες ή είναι περιστασιακοί χρήστες

Στην παρούσα έρευνα επίσης παρουσιάστηκε ένα αρκετά υψηλό ποσοστό μαθητών να έχει δικό του προφίλ (69%). Αν λάβουμε υπόψη το γεγονός ότι δεν είχαν ακόμη μοιραστεί στους μαθητές της Α' Γυμνασίου φορητοί υπολογιστές καταλαβαίνουμε ότι οι αριθμοί αυτοί θα αυξηθούν μελλοντικά, με δεδομένη την στάση προτίμησης που επιδεικνύουν στις συγκεκριμένες ιστοσελίδες.

Όσο αφορά το πολύ μεγάλο ποσοστό «φίλων» που οι μαθητές φαίνεται να αποκτούν μέσα από αυτές τις ιστοσελίδες, όπως αναφέρει και η παιδοψυχολόγος και ερευνήτρια Clarke (2009), διαπιστώνεται ότι ο παραδοσιακός όρος «φίλος - φιλία» αλλάζει, αλλοιώνεται και σίγουρα απαιτείται μια πιο συστηματική και σε βάθος χρόνου έρευνα από διάφορες ειδικότητες (όπως κοινωνιολόγους, ψυχολόγους) για να παρθούν ασφαλή συμπεράσματα. Ενδεικτικό είναι, όπως φαίνεται και από τις απαντήσεις στο επόμενο ερώτημα σχετικά με το λόγο που επιλέγουν αυτές τις υπηρεσίες, ότι κύριοι λόγοι είναι η διασκέδαση και η επικοινωνία (85%). Να σημειωθεί ότι η Καβάλα είναι μία μικρή σχετικά πόλη, μόλις 60.000 κατοίκων, επομένως το ποσοστό αυτό ίσως να διαφοροποιείται στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπου αφενός η δυσκολία μετακίνησης και επαφής με άλλους συνομήλικους είναι μεγαλύτερη, αφετέρου όμως υπάρχει μικρότερη τάση εθισμού στο διαδίκτυο (Κυπαρίσση, 2009).

Όσο αφορά την παρενόχληση μέσω διαδικτύου, τα ποσοστά στην παρούσα έρευνα είναι αρκετά χαμηλά σε σχέση με άλλες μελέτες. Σε πρόσφατη μελέτη Πανεπιστημίου του Λονδίνου σε μαθητές γυμνασίου, έδειξε ότι το 46% έπεσαν θύματα ηλεκτρονικού εκφοβισμού (cyberbullying) (Smith *et al.*, 2008), ενώ σε πρωτοετείς φοιτητές του Α.Π.Θ. το ποσοστό φτάνει έως το 44% (Γκουντσίδου, 2009). Επομένως χρειάζεται επαγρύπνηση καθώς, όπως επισημαίνεται σε άλλη έρευνα, το 16% όσων προσέγγισαν παιδιά μέσω ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης εμφάνισαν παιδοφιλικά χαρακτηριστικά, ενώ ένα επιπλέον 4% εμφάνισαν εν δυνάμει παραπρωματική συμπεριφορά καθώς συνέχισαν να συνομιλούν με τον ανήλικο αφού ενημερώθηκαν για την ηλικία του (Παπάνης κ.ά, 2009).

Ανησυχητικό επίσης είναι το γεγονός ότι περισσότερα από τα μισά παιδιά δεν γνώριζαν επίσημους φορείς ή ιστοσελίδες που μπορεί να απευθυνθεί στις παραπάνω περιπτώσεις. Να σημειωθεί ότι εκείνη την χρονική περίοδο δεν προβάλλονταν ακόμη τα ενημερωτικά μηνύματα στην τηλεόραση σχετικά με την ασφαλή περιήγηση στο διαδίκτυο (π.χ. οι ιστοσελίδες www.safeline.gr και www.saferinternet.gr).

Στα τελευταία ερωτήματα που αφορούν τη σχέση των γονιών με τα παιδιά όσο αφορά το διαδίκτυο, φαίνεται ότι αν και περισσότεροι από τους μισούς μαθητές (60%) απάντησαν ότι οι γονείς τους γνωρίζουν για αυτή τους την ενασχόληση, μόλις το 4% των παιδιών συζητάει μεθοδικά ενδεχόμενα προβλήματα με τους γονείς τους. Αυτό ίσως να οφείλεται σε μια τάση εφησυχασμού ή άγνοιας των γονέων σε σχέση με αυτή τη δραστηριότητα των παιδιών τους, ίσως γιατί πολλοί δεν γνωρίζουν τους κινδύνους που μπορεί να προκύψουν από αυτή την ενασχόληση (π.χ. εκφοβισμός, εθισμός). Αντίστοιχα όμως είναι και τα αποτελέσματα έρευνας που έγινε υπό την αιγίδα της Επιτροπής Κοινωνικής Πολιτικής του Α.Π.Θ., όπου μόλις το 4% των νέων εμπιστεύονται στους γονείς τους τον ηλεκτρονικό εκφοβισμό που έχουν δεχθεί. Στην πλειοψηφία τους προτιμούν να το εκμυστηρευτούν σε κάποιον φίλο, γεγονός που μπορεί να μετατρέψει το θύμα σε θύτη σε περίπτωση που θελήσει να πάρει εκδίκηση (Γκουντσίδου, 2009).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εκείνο που προβληματίζει όλους και κυρίως τους γονείς δεν είναι τόσο η χρήση όσο η κατάχρηση του διαδικτύου από τα παιδιά. Στην πλειονότητα τους οι γονείς δεν γνωρίζουν τις νέες τεχνολογίες και δηλώνουν ανήμποροι να προφυλάξουν τα παιδιά τους. Θετική χαρακτηρίζεται η ενέργεια του Υπουργείου Παιδείας να επιμορφώσει γονείς με το πρόγραμμα «Γονείς.gr» (ΥΠΕΠΘ, 2008) αλλά η διαδικασία υποστήριξης είναι απαραίτητο να είναι πιο συστηματική και σε διαρκές επίπεδο.

Σύμφωνα με την Αμερικάνικη Ακαδημία Παιδιατρικής (<http://safetynet.aap.org/internet.pdf>) υπάρχουν ορισμένα συμπτώματα των παιδιών που πρέπει να προβληματίσουν τους γονείς: αποφεύγει να συζητά για τον τρόπο με τον οποίο ασχολείται με τον υπολογιστή, αν κάποιος περάσει από δίπλα του, σταματά απότομα την εργασία του ή βγαίνει από το διαδίκτυο,

όταν ασχολείται με τον υπολογιστή γελάει υπερβολικά ή παρουσιάζει κάποια ιδιόμορφη συμπεριφορά, είναι φανατικός χρήστης του υπολογιστή και κάθεται πολλές ώρες μπροστά στην οθόνη όταν είναι μόνος του ή κατά τη διάρκεια της νύχτας, είναι ευερέθιστο και αναστατώνεται πολύ αν του απαγορευτεί η πρόσβαση σε υπολογιστή. Επίσης αναφέρει προτάσεις για ασφαλή χρήση όπως:

- η πολύωρη χρήση εγκυμονεί κινδύνους, βάλτε χρονικά όρια από μικρή ηλικία με τον ημερήσιο χρόνο να μην υπερβαίνει τις 2 ώρες,
- ο υπολογιστής είναι προτιμότερο να μη βρίσκεται στο παιδικό δωμάτιο αλλά σε χώρους κοινής θέας,
- ενημέρωση και ουσιαστική συζήτηση, όχι απαγορεύσεις και αφορισμοί.
- είναι υπέροχο οι γονείς να μαθαίνουν από τα παιδιά και η αρχή ας γίνει με τις υπηρεσίες του διαδικτύου.
- και συμβουλευτεί: βοηθείστε το παιδί σας να υψώσει το ανάστημα του έναντι της βίας, να απαντά ήρεμα, αλλά με προσεκτικές κουβέντες, όταν το βρίζουν ή το απειλούν.

Η ιδιότητα μας ως καθηγητές πληροφορικής, ο ρόλος μας ως εκπαιδευτικοί και το χρέος μας ως δάσκαλοι, μας υπαγορεύει, όχι μόνο να εφοδιάζουμε με δεξιότητες και γνώσεις τους μαθητές μας, αλλά πρωτίστως να ενημερώνουμε και να ευαισθητοποιούμε γονείς και μαθητές (πχ. με ημερίδες, με αυτόνομο μάθημα «Ασφαλές Διαδίκτυο»), με αναλυτικά προγράμματα που θα ενσωματώνουν τη χρήση του υπολογιστή ως εκπαιδευτικό εργαλείο και όχι ως παιχνίδι ή μέσο συνομιλίας/ γνωριμιών (chat), με κατάλληλο λογισμικό ως φίλτρο τόσο για τα σχολικά εργαστήρια όσο και στους υπολογιστές που διατίθενται σε μαθητές, κ.ά.). Αφορισμοί και απαγορεύσεις δεν μας εκφράζουν. Πιστεύουμε ότι, όλοι όσοι εμπλεκόμαστε με οποιοδήποτε τρόπο στο χώρο της Παιδείας, έχουμε υποχρέωση να στηρίξουμε την ομαλή μετάβαση της χώρας μας στην κοινωνία της πληροφορίας και των Νέων Τεχνολογιών.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Clarke, B.H. (2009), Early adolescents' use of social networking sites to maintain friendship and explore identity: implications for policy, *Policy & Internet*, 1(1), art. 3, DOI: 10.2202/1944-2866.1018
2. Safeline (2010), Ενημερωτικό δελτίο, 15 σελ, Ιανουάριος 2010
3. Siomos, K.E., Dafouli, E.D., Braimiotis, D.A., Mouzas, O.D., Angelopoulos, N.V. (2008), Internet addiction among Greek adolescent students, *Cyberpsychol. Behav.*, 11(6), 653-657
4. Smith, K.P., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., Tippett, N., (2008), Cyberbullying: its nature and impact in secondary school pupils, *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49, 376-385
5. Tsitsika, A., Critselis, E., Kosmas, G., Filippopoulou, A., Tounissidou, D., Freskou, A., Spiliopoulou, T., Loizou, A., Kosntantoulaki, E., Kafetzis, D. (2009), Internet use and misuse: a multivariate regression analysis of the

- predictive factors of internet use among Greek adolescents, *Eur. J. Pediatr.*, 168(6), 655-665
6. Γκουντσιδου, Β. (2009), Cyberbullying: Μια νέα μορφή εκφοβισμού; *Ελληνική Εταιρεία Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο. 1^ο Πανελλήνιο Διεπιστημονικό Συνέδριο. Έρευνα – Πρόληψη – Αντιμετώπιση των κινδύνων στη χρήση του διαδικτύου.*, Λάρισα 27-29 Νοεμβρίου 2009
  7. Κυπαρίσση, Α. (2009), Έρευνα για τον εθισμό των εφήβων στο διαδίκτυο στην περιοχή της Χίου. *Ελληνική Εταιρεία Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο. 1^ο Πανελλήνιο Διεπιστημονικό Συνέδριο. Έρευνα – Πρόληψη – Αντιμετώπιση των κινδύνων στη χρήση του διαδικτύου*, Λάρισα 27-29 Νοεμβρίου 2009
  8. Παπάνης, Ε. (2008), Συμπεράσματα έρευνας για το Facebook, <http://epapanis.blogspot.com/2008>
  9. Παπάνης, Ε., Γιαννακού, Ε., Μαλκογιώργου, Ε. (2009), Παιδοφιλία και διαδίκτυο: Η ελληνική έρευνα, http://www.dart.gov.gr/NewsInner.aspx?new_id=175&nwc_id=20
  10. ΥΠ.Ε.Π.Θ. (2008), Γονείς.gr –Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Γονέων Μαθητών Γυμνασίου στις ΤΠΕ και στην Ασφαλή Χρήση του Διαδικτύου, *ΣΕΠΕΔ, Τμήμα Γ', Αρ. πρωτ: 112946/Γ7/03-09-08*
  11. Φισούν, Β. (2009), Το φαινόμενο του cyber bullying πρόληψη και αντιμετώπιση. *Ελληνική Εταιρεία Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο. 1^ο Πανελλήνιο Διεπιστημονικό Συνέδριο. Έρευνα – Πρόληψη – Αντιμετώπιση των κινδύνων στη χρήση του διαδικτύου*, Λάρισα 27-29 Νοεμβρίου 2009